

Bringing the Convention closer to home
La Convention à votre porte

Terroryzm¹

1. Kluczowe pojęcia dotyczące terroryzmu oraz EKPC	1
2. Zapobieganie terroryzmowi.....	2
3. Interwencje mające na celu powstrzymanie ataków terrorystycznych	4
4. Zatrzymanie i areszt tymczasowy podejrzanych o działalność terrorystyczną	4
5. Postępowanie karne przeciwko podejrzany o terroryzm	5
6. Traktowanie podejrzanych o terroryzm lub skazanych terrorystów w areszcie.....	6
7. Wydalenie lub ekstradycja podejrzanych o terroryzm lub skazanych terrorystów	7
8. „Wydawanie w trybie nadzwyczajnym” podejrzanych o terroryzm.....	7
9. Końcowe uwagi dotyczące terroryzmu oraz EKPC.....	8

1. Kluczowe pojęcia dotyczące terroryzmu oraz EKPC

Terroryzm jest plagą, która dręczy wiele państw. Pochłonał życie wielu niewinnych ludzi i sprzeciwia się fundamentalnym zasadom demokracji i praw człowieka, poczynając od prawa do życia, które wszystkie państwa związane postanowieniami Konwencji mają obowiązek chronić². Rządy, policja, tajna policja oraz sądy znajdują się na pierwszej linii walki z terroryzmem, ale jak mają to robić, aby równocześnie wypełniać własne zobowiązania odnoszące się do ochrony praw człowieka? Czy torturowanie podejrzanych w celu otrzymania informacji jest słuszne? Co z inwigilacją rozmów telefonicznych i e-maili? Czy rząd może odwołać wybory, zamknąć gazety i przeprowadzić niejawne procesy sądowe?

Europejski Trybunał Praw Człowieka musiał odpowiedzieć na tego rodzaju pytania w trakcie wykonywania swojej pracy monitorowania przestrzegania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez Państwa-Sygnatariuszy. W rzeczy samej, pierwszy wyrok Trybunału³ z 1960 roku dotyczył człowieka, który został zatrzymany, na mocy specjalnych antyterrorystycznych uprawnień, w Irlandii. Jak widać, wyroki Trybunału pokazują, że Państwa muszą pogodzić własne działania prowadzone w walce z terroryzmem ze swoimi zobowiązaniami dotyczącymi poszanowania praw człowieka.

¹ © Rada Europy/Europejski Trybunał Praw Człowieka, 2016

Zastrzeżenia: Zawartość tego filmu nie jest wiążąca dla Trybunału.

² Artykuł 1 dokumentu [Wskazówki w sprawie praw człowieka i walki z terroryzmem Komitetu Ministrów Rady Europy](#) przyjętego przez Komitet Ministrów 11 lipca 2002

³ *Lawless przeciwko Irlandii*, 332/57, 14 listopada 1960

Pozwolę sobie zauważyć, że Konwencja daje państwom pewną swobodę działania w przypadku sytuacji, które zostaną uznane za stan niebezpieczeństwa publicznego. Zawarte jest to w Art. 15, który pozwala państwom na uchylenie stosowania niektórych zobowiązań. Uchylenie może nastąpić „w przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu”. Jakiegokolwiek podjęte środki muszą mieścić się w ramach ściśle określonych sytuacji i muszą być w zgodzie z innymi zobowiązaniami państwa wynikającymi z prawa międzynarodowego.

Jednakże, odpowiadając również na jedno z postawionych wcześniej pytań, są pewne prawa, które nie mogą zostać uchylone, włączając w to prawo do niebycia poddawany torturom lub innym formom brutalnego traktowania, zagwarantowane w Art. 3. Jest to jedno z praw uważane przez Konwencję za absolutne i jakiegokolwiek uchylenie tego prawa nie jest możliwe w żadnej sytuacji⁴.

Państwa na określonych podstawach mogą ograniczyć większość praw, zawartych w Konwencji, które nie są uważane za prawa absolutne, nawet przed powołaniem się na Art. 15. Obejmuje to sytuacje zagrożenia bezpieczeństwa, jak na przykład bezpośrednie zagrożenie atakiem terrorystycznym, lecz nie tylko. Państwa posiadają, jak zostało to określone przez Trybunał, margines oceny; innymi słowy, zakres swobody w celu zrównoważenia praw jednostki wobec interesów bezpieczeństwa narodowego⁵.

Podczas prezentacji zostanie przedstawione, że walka z terroryzmem nie daje Państwom *carte blanche* na ingerencję w prawa podmiotów znajdujących się w ich jurysdykcji. Rządy zawsze będą musiały wykazać, że środki, które zostały podjęte w celu zwalczania terroryzmu były uzasadnione na podstawie jednej lub kilku podstaw określonych w tekście Konwencji, lub w interpretacji Trybunału zawartej w wyrokach.

Spójrzmy teraz na niektóre kluczowe przypadki związane z kwestią terroryzmu.

2. Zapobieganie terroryzmowi

W celu zapobiegania terroryzmowi Państwa mogą podjąć środki, które przykładowo, naruszają prawo do poszanowania życia prywatnego, wolności wyrażania opinii lub zrzeszania się oraz prawo do wolnych wyborów.

W Art. 8 Konwencji stwierdza się, że każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego. Jednakże, walka z terroryzmem dopuszcza używanie specjalnych metod inwigilacji w celu zbierania informacji pomocnych w zapobieganiu aktom terrorystycznym oraz podczas aresztowania i sądowego ścigania podejrzanych o terroryzm.

Już w latach 70-tych Trybunał przyznał, że legislacja pozwalająca na tajny monitoring poczty, e-maili i telekomunikacji, w społeczeństwie demokratycznym, była w wyjątkowych okolicznościach konieczna, w interesie bezpieczeństwa narodowego i/lub w celu zapobiegania rozruchom lub przestępstwu⁶. Niedawno Trybunał uznał, że inwigilacja podejrzanych o terroryzm przy użyciu systemu GPS nie naruszała ich prawa do prywatności zagwarantowanego w myśl Art. 8⁷. W tym

⁴ *Alan przeciwko Turcji* [GC], [46221/99](#), § 179, EKPC 2005-IV oraz *A. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], [3455/05](#), § 126, EKPC 2009

⁵ *Leander przeciwko Szwecji*, [9248/81](#), § 59, 26 marca 1987 roku

⁶ *Lass i inni przeciwko Niemcom*, [5029/71](#), 6 września 1978 roku, Seria A, No. 28, § 48

⁷ *Uzun przeciwko Niemcom*, [35623/05](#), § 80, ETPC 2010 (fragmety)

przypadku Trybunał uznał, że zaistniały odpowiednie zabezpieczenia przeciwko arbitralnemu użyciu takich metod.

Z drugiej strony uprawnienia przyznane policji, przez specjalne antyterrorystyczne ustawodawstwo, do zatrzymania i przeszukania osób bez jakichkolwiek wystarczających określonych podstaw do podejrzeń o wykroczenie zostały uznane za łamiące prawo skarżącego do poszanowania swojego życia prywatnego⁸. W tym przypadku uprawnienia przyznane policji były zbyt szerokie i nie towarzyszyły im odpowiednie zabezpieczenia prawne przeciwko ich nadużyciom.

Spójrzmy teraz na wolność wyrażania opinii chronioną w myśl Art. 10 w kontekście zapobiegania terroryzmowi. Trybunał orzekł, że skazanie dziennikarzy za publikowanie oświadczeń wydanych przez podejrzanych o członkostwo w zbrojnej grupie terrorystycznej, postrzeganych jako podleganie do przemocy, nie naruszało prawa dziennikarzy zawartego w tym artykule⁹. Podobnie w przypadku, gdy na autora karykatury za prowokacyjny podpis o ataku na World Trade Center w 2001 roku została nałożona umiarkowana grzywna za współudział w aprobowaniu terroryzmu. Nie orzeczono wówczas naruszenia praw autora w myśl Art. 10. W tej sprawie Trybunał uznał, że zważywszy na czas publikacji jedynie dwa dni po ataku, autor musiał być świadomy prawdopodobnych skutków¹⁰.

W innym przypadku natomiast zawieszenie wydawania gazety na mocy specjalnego antyterrorystycznego ustawodawstwa, nawet na stosunkowo krótki czas, zostało uznane za naruszenie Art. 10¹¹. Zdaniem Trybunału sądy krajowe stosując pewną formę cenzury narzuciły nieuzasadnione ograniczenie kluczowej kontrolnej funkcji prasy.

W sprawie wniesionej przez udziałowca posiadającego większość akcji tygodnika uznanego za winnego rozpowszechniania propagandy separatystycznej nie orzeczono naruszenia Art. 10. Tygodnik, którego był on właścicielem opublikował listy czytelników, które w mocnych słowach oskarżyły władze o brutalne akty pacyfikacji w południowo-wschodniej Turcji. Zważywszy na całościowy kontekst dotyczący terroryzmu, w którym teksty te zostały opublikowane, oraz fakt, że mogły wzniesić przemoc i nienawiść, Trybunał uznał, że władze krajowe podały wystarczające i istotne powody ingerencji w wolność wyrażania opinii skarżącego¹².

Co w takim razie z walką z terroryzmem, a wolnością zrzeszania się w myśl Art. 11, który obejmuje prawa partii politycznych i innych organizacji? No cóż, uznano, że pewien rząd nie złamał tego artykułu, gdy rozwiązał partie polityczne, których bezpośrednie cele polityczne były sprzeczne z demokratycznymi zasadami Konstytucji danego kraju¹³. W tym przypadku, sądy krajowe wcześniej uznały, że partie polityczne, o których mowa, były instrumentem organizacji terrorystycznej oraz, że działania i wypowiedzi członków tych partii nie wykluczały użycia siły do realizacji swoich celów.

W innym przypadku Trybunał orzekł o nienaruszeniu prawa do wolnych wyborów, gdy ugrupowania polityczne kontynuujące działalność zdelegalizowanych, z powodu powiązań z organizacją terrorystyczną, partii politycznych zostały wykluczone z udziału w wyborach¹⁴. Rozwiązanie tych

⁸ *Gillan i Quinton przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [4158/05](#), § 87, ETPC 2010 (fragmenty)

⁹ *Falakaoglu i Saygili przeciwko Turcji*, [22147/02](#) oraz 24972/03, §§ 29-37, 23 stycznia 2007 roku

¹⁰ *Leroy przeciwko Francji*, [36109/03](#), §§ 36-48, 2 października 2008 roku

¹¹ *Urper i inni przeciwko Turcji*, [14526/07](#) et al., §§ 44-45, 20 października 2009 roku

¹² *Sürek przeciwko Turcji*(no. 1) [GC], [26682/95](#), §§ 59-65, ETKP 1999-IV

¹³ *Herri Batasuna i Batasuna przeciwko Hiszpanii*, [25803/04](#) oraz 25817/04, §§ 94-95, ETPC 2009

¹⁴ *Etxeberria i inni przeciwko Hiszpanii*, [35579/03](#) et al., §§ 51-56, 30 czerwca 2009 roku

Herritarren Zerrenda przeciwko Hiszpanii, [43518/04](#), § 43, 30 czerwca 2009 roku

ugrupowań było proporcjonalne do celu, jakim jest ochrona demokracji oraz, zważywszy na brak jakiegokolwiek arbitralności ze strony władz, nie naruszało wolności wyrażania opinii społeczeństwa.

3. Interwencje mające na celu powstrzymanie ataków terrorystycznych

Aby powstrzymać ataki terrorystyczne, być może będzie konieczne użycie przez Państwa śmiercionośnej siły.

Jednakże, jak wspomniano wcześniej, są one zobowiązane do ochrony prawa do życia wszystkich, zagwarantowanego w Art. 2, również życia osób podejrzanych o terroryzm. Użycie śmiercionośnej siły w obronie własnej musi być „absolutnie konieczne”, jeśli ma być usprawiedliwione w świetle niniejszego postanowienia Konwencji. Na przykład zabicie trzech członków Irlandzkiej Armii Republikańskiej w 1988 roku, podejrzanych o przygotowanie ataku bombowego, przez żołnierzy armii brytyjskiej zostało uznane za naruszenie Art. 2, ponieważ operacja ta mogła być przeprowadzona bez użycia siły śmiercionośnej¹⁵.

Z drugiej strony, śmierć zakładników w moskiewskim teatrze spowodowana użytym gazem w celu neutralizacji terrorystów nie została uznana za naruszenie Art. 2¹⁶. Pomimo, że gaz był niebezpieczny i potencjalnie śmiertelny, jego użycie nie miało na celu zabicie nikogo. Użycie gazu wywołało pożądany efekt na terrorystach, sprawiając, że większość z nich straciła przytomność, co pomogło uwolnić resztę zakładników oraz zmniejszyć prawdopodobieństwo eksplozji. Jednakże w tym przypadku Trybunał orzekł, że Rosja nie dopełniła swoich pozytywnych obowiązków w myśl Art. 2, jako że operacja uwolnienia około 900 zakładników była niedostatecznie przygotowana.

4. Zatrzymanie i areszt tymczasowy podejrzanych o działalność terrorystyczną

Zatrzymanie i areszt tymczasowy podejrzanych o terroryzm muszą być zgodne z ich prawem do wolności i bezpieczeństwa, zagwarantowanym w Art. 5.

Przed wszystkim muszą zaistnieć uzasadnione podejrzenia o działalność terrorystyczną, jeśli zatrzymanie podejrzanej osoby ma być uzasadnione na podstawie niniejszego postanowienia Konwencji¹⁷. Jednakże często może wystąpić potrzeba zatrzymania podejrzanego o terroryzm na podstawie informacji, które są wiarygodne, ale które nie mogą być ujawnione podejrzanemu lub przedstawione w sądzie bez postawiania źródła informacji w niebezpiecznej sytuacji. Trybunał, zatem zdecydował, że Art. 5 ust. 1 Konwencji nie powinien być interpretowany w taki sposób, który nakładałby nieproporcjonalny ciężar na władze przy podejmowaniu efektywnych środków w celu zwalczania terroryzmu, aby wypełnić swoje zobowiązania ochrony życia wynikające z Konwencji¹⁸.

Jednakże, w sprawie przeciwko Wielkiej Brytanii Trybunał orzekł, że długotrwałe aresztowanie obcokrajowców ze względu na bezpieczeństwo narodowe, podczas gdy ludzie ci nie mogą być deportowani z uwagi na ryzyko brutalnego traktowania w kraju przyjmującym, jest sprzeczne z Art. 5¹⁹

¹⁵ *McCann i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], [18984/91](#), 27 września 1995, § 213, Seria A no. 324

¹⁶ *Finogenov i inni przeciwko Rosji*, [18299/03](#) and 27311/03, ETPC 2011 (fragmenty)

¹⁷ *Fox, Campbell i Hartley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [12244/86](#), 12245/86 i 12383/86, 30 sierpnia 1990, Seria A nr 182, § 35

¹⁸ *O'Hara przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [37555/97](#), § 35, ETPC 2001-X, *Sher i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [5201/11](#), 20 października 2015 (wyrok nie ostateczny)

¹⁹ *A. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], [3455/05](#), § 190, ETPC 2009 roku

. Aby usprawiedliwić tego typ areszt, Wielka Brytania powołała się na odstępstwo zgodnie z Art. 15, o którym mówiliśmy wcześniej, ale środek ten został uznany za niesprawiedliwie dyskryminujący obcokrajowców w odróżnieniu od Brytyjczyków.

Ogólnie długość pobytu w areszcie podejrzanego terrorysty nie powinna przekraczać rozsądnego czasu. Zgodnie z powyższym areszt tymczasowy zatrzymanych oskarżonych o przynależność do baskijskiej organizacji terrorystycznej trwający od czterech i pół do prawie sześciu lat został uznany za sprzeczny z Art. 5 ust. 3²⁰.

Art. 5 ust. 4 gwarantuje podejrzanym o działalność terrorystyczną prawo do szybkiego rozpatrzenia podstaw prawnych zatrzymania. Brak takiego rozpatrzenia był przyczyną orzeczenia o naruszeniu niniejszego postanowienia Konwencji w sprawie obywatela Iraku, podejrzanego o powiązania z Al-Quaedą, który był przetrzymywany w zamkniętym ośrodku przejściowym w oczekiwaniu na deportację z Belgii²¹.

Państwa muszą również przestrzegać gwarancji proceduralnych takiego rozpatrzenia. Brak naruszenia Art. 5 ust. 4 został orzeczony w sprawie dotyczącej nieujawniania ze względu na bezpieczeństwo narodowe materiałów związanych z podstawą prawną zatrzymania obcokrajowców podejrzanych o terroryzm²². W tym przypadku zostały spełnione wymogi proceduralne kontroli dowodowej, ponieważ niejawne materiały przeciwko pięciu oskarżonym zostały wyszczególnione w sposób umożliwiający efektywne podważenie podstaw prawnych do zatrzymania oskarżonych.

5. Postępowanie karne przeciwko podejrzanym o terroryzm

Podobnie jak każda inna osoba pociągnięta do odpowiedzialności karnej, podejrzani o terroryzm mają prawo do rzetelnego procesu sądowego, zagwarantowanego w myśl Art. 6.

Po pierwsze, kwestie bezpieczeństwa i porządku publicznego nie mogą usprawiedliwiać naruszania prawa oskarżonych do milczenia i nieskładania zeznań na swoją niekorzyść²³.

Trybunał ustalił, że zeznania, które policja otrzymała od nieletniego zatrzymanego na podstawie zarzutów o pomoc i współudział w organizacji terrorystycznej, oraz któremu odmówiono dostępu do obrońcy podczas aresztu tymczasowego, nie mogą być użyte przeciwko niemu²⁴.

W innym przypadku zakaz dostępu do obrońcy przez prawie siedem dni, ograniczanie liczby i czasu trwania spotkań z nim oraz uniemożliwianie odbycia tych spotkań na osobności zostało uznane za naruszenie Art. 6 ust. 3 (c) Konwencji²⁵.

Ponadto użycie w postępowaniu karnym zeznań zdobytych za pomocą tortur lub jakiegokolwiek innej formy brutalnego traktowania sprawia, że całe postępowanie jest automatycznie nierzetelne, a zatem sprzeczne z Art. 6²⁶. Odnosi się to nie tylko do przypadków, w których ofiarą traktowania sprzecznego z Art. 3 jest oskarżony, ale również dotyczy osób trzecich.

²⁰ *Berasategi przeciwko Francji*, [29095/09](#), 26 stycznia 2012; *Esparza Luri przeciwko Francji*, [29119/09](#), 26 stycznia 2012; *Guimon Esparza przeciwko Francji*, [29116/09](#), 26 stycznia 2012; *Sagarzazu przeciwko Francji*, [29109/09](#), 26 stycznia 2012 oraz *Soria Valderrama przeciwko Francji*, [29101/09](#), 26 stycznia 2012

²¹ *M.S. przeciwko Belgii*, [50012/08](#), § 166, 31 stycznia 2012

²² *A. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], [3455/05](#), § 220-222, ETPC 2009

²³ *Heaney i McGuinness przeciwko Irlandii*, 34720/97, § 58, ETPC 2000-XII

²⁴ *Sürek przeciwko Turcji*(no. 1) [GC], [36391/02](#), §§ 62-63, ETPC 2008-IV

²⁵ *Öcalan przeciwko Turcji* [GC], [46221/99](#), §§ 148, CEDH 2005-IV

²⁶ *Gäfgen przeciwko Niemcom* [GC], [22978/05](#), § 187, 1 czerwca 2010 roku

Przykładowo Trybunał orzekł, że wydalenie skarżącego z Wielkiej Brytanii do Jordanu, gdzie został on uprzednio skazany podczas swojej nieobecności za różne przestępstwa o charakterze terrorystycznym, naruszyłoby jego prawo do rzetelnego procesu sądowego. Powodem było realne ryzyko, że dowody przeciwko niemu otrzymane w drodze tortur innych osób zostałyby użyte w ponownym procesie w Jordanie²⁷.

Innym przykładem jest sprawa obywatela Maroka zatrzymanego i odpowiadającego karnie w Belgii za udział w działalności terrorystycznej. Trybunał uznał, że zeznania obciążające, które otrzymano od świadka z kraju trzeciego, nie powinny zostać dopuszczone przez sąd belgijski bez uprzedniego ustalenia czy świadek, o którym mowa, był poddany traktowaniu sprzecznemu z Art. 3, jak to było stwierdzone przez skarżącego w tej sprawie²⁸.

6. Traktowanie podejrzanych o terroryzm lub skazanych terrorystów w areszcie

Podejrzani o terroryzm w areszcie tymczasowym również muszą być traktowani w sposób zgodny z Art. 3 oraz, jak wspomniano wcześniej, absolutnym zakazem tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w myśl niniejszego artykułu. Użycie niektórych technik przesłuchania, jak nakładanie kaptura na głowę, pozbawianie snu, pożywienia i wody, bombardowanie hałasem, zostały uznane za sprzeczne z Art. 3 jako wywołujące intensywne cierpienie fizyczne i psychiczne u ofiar²⁹.

Skazanym terrorystom przysługuje taka sama ochrona przed traktowaniem sprzecznym z Art. 3 w trakcie pobytu w więzieniu. Na przykład szczegółowa rewizja osobista, łącznie z najbardziej intymnymi częściami ciała, jakiej byli poddawani skazani terroryści przebywający w więzieniu po każdej wizycie przez okres ponad dwóch lat, została uznana za poniżające traktowanie³⁰.

Jednakże nie dopatrzone się naruszenia Art. 3 w sprawie niebezpiecznego międzynarodowego terrorysty, wobec którego wydano wyrok dożywotniego więzienia i który został osadzony w izolatce na osiem lat³¹. W tej sprawie Trybunał zdecydował, że ogólne warunki aresztu nie były na tyle surowe, aby można było je nazwać niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem, ponieważ zostały wzięte pod uwagę fizyczne warunki aresztu skarżącego i fakt, że nie znajdował się on w kompletnej izolacji oraz jego charakter i zagrożenie jakie stwarzał.

W przypadku innego zatrzymanego terrorysty Trybunał orzekł, że brak urządzeń komunikacyjnych wraz z dużymi utrudnieniami dla odwiedzających w więzieniu oznaczał niehumanitarnie traktowanie³². Jednakże, późniejsze zwiększenie liczby zajęć z innymi więźniami oraz częstotliwości odwiedzin rodziny sprawiło, że ten okres odbywania kary został uznany za zgodny z Art. 3.

²⁷ *Othman (Abu Qatada) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [8139/09](#), §§ 285 and 287, ETPC 2012

²⁸ *El Haski przeciwko Belgii*, [649/08](#), § 99, 25 września 2012

²⁹ *Ireland przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [5310/71](#), wyrok z 18 stycznia 1978 roku, Seria A no. 25, § 168

³⁰ *Frérot przeciwko Francji*, [70204/01](#), §§ 47-48, 12 czerwca 2007 roku

³¹ *Ramirez Sanchez przeciwko Francji* [GC], [59450/00](#), § 150, ETPC 2006-IX

³² *Öcalan przeciwko Turcji* (no. 2), [24069/03](#) et al., 18 marca 2014 roku

7. Wydalenie lub ekstradycja podejrzanych o terroryzm lub skazanych terrorystów

Gdy istnieje realne ryzyko brutalnego potraktowania podejrzanego o terroryzm lub skazanego terrorysty w innym państwie, zakaz powrotu do tego państwa jest absolutny, niezależnie od wcześniej popełnionych przestępstw lub zachowań³³.

Na przykład Trybunał orzekł, że wykonanie decyzji o deportacji terrorysty do Tunezji, gdzie został on skazany *in absentia*, naruszyłoby jego prawa na mocy Art. 3, ponieważ rząd włoski nie otrzymał wystarczających gwarancji dyplomatycznych, że skarżący nie ryzykuje bycia traktowanym w sposób zabroniony przez Konwencję³⁴.

Trybunał spotkał się również ze sprawami, w których państwa, przeciwko którym skierowana była skarga, przeprowadziły ekstradycję lub deportowały podejrzanych terrorystów, pomimo wskazań zaleceń Trybunału przekazanych ich rządowi, zgodnych z Zasadą 39 regulaminu Trybunału, zalecających powstrzymanie się od tych działań do czasu, gdy Trybunał będzie mieć możliwość zbadania skarg. Przykładowo Trybunał orzekł o naruszeniu Art. 3 i Art. 34 w przypadku ekstradycji skarżącego, obywatela Tunezji, pomimo orzeczenia zgodnego z Zasadą 39, z Belgii do Stanów Zjednoczonych, gdzie groziło mu dożywotnie więzienie za przestępstwa terrorystyczne niepodlegające złagodzeniu zgodnie z Konwencją³⁵.

8. „Wydawanie w trybie nadzwyczajnym” podejrzanych o terroryzm

W ostatnich latach niektóre państwa uczestniczyły w procedurach zwanych „wydawanie w trybie nadzwyczajnym” podejrzanych o terroryzm. Znanych również jako „przekazy pozasądowe”, środek ten oznacza przekazanie osoby z jednej jurysdykcji lub państwa do innej w celu zatrzymania i przesłuchania poza zwykłym systemem prawnym. Jest to całkowicie niezgodne z rządami prawa i wartościami chronionymi przez Konwencję z powodu rozmyślnego ignorowania gwarancji rzetelnego postępowania sądowego³⁶.

Na przykład Trybunał orzekł o naruszeniu Art. 5 w sprawie bezprawnego zatrzymania obywatela Niemiec pochodzenia libańskiego podejrzanego o związki z terrorystami, który został poddany „wydaleniu w trybie nadzwyczajnym”. Mianowicie, został on przekazany agentom Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych (CIA), którzy wówczas przeprowadzali operację w „byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii”³⁷. W tym przypadku Trybunał orzekł również o naruszeniu Art. 3 ze względu na torturę i nieludzkie traktowanie, któremu był poddawany zatrzymany w areszcie.

Naruszenie czterech artykułów Konwencji: Art. 2, 3, 5 i 6 zostało orzeczone w sprawie podejrzanego o terroryzm, który został przekazany agentom CIA działającym w Polsce i który, po „wydaniu w trybie nadzwyczajnym” był przetrzymywany w bazie morskiej Stanów Zjednoczonych Guantánamo Bay na Kubie³⁸. W orzeczeniu Trybunał wymagał również od Polski ubiegania się o gwarancje ze strony

³³ *Saadi przeciwko Włochom* [GC], [37201/06](#), ETPC 2008

³⁴ *Saadi przeciwko Włochom* [GC], [37201/06](#), § 147-149, ETPC 2008

³⁵ *Trabelsi przeciwko Belgii*, [140/10](#), §§ 121-139 oraz 144-154, 4 września 2014 roku

³⁶ *Babar Ahmad i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*(grudzień), [24027/07](#), 11949/08 oraz 36742/08, § 114, 6 lipca 2010 roku

³⁷ *El-Masri przeciwko byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii*[GC], [39630/09](#), ETPC 2012

³⁸ *Al Nashiri przeciwko Polsce*, [28761/11](#), §§ 518-519, 24 lipiec 2014

Stanów Zjednoczonych, że skarżący nie będzie skazany na śmierć po przekazaniu go „w trybie nadzwyczajnym”.

9. Końcowe uwagi dotyczące terroryzmu oraz EKPC

Bliższa i dalsza historia pokazuje, że państwa stawiają czoła poważnym wyzwaniom rzucanym przez terroryzm i przemoc, którą on inicjuje, oraz że często muszą ubiegać się do wyjątkowo surowych środków w odpowiedzi. Jak stwierdził Trybunał, w jednym ze swoich orzeczeń, nie można wymagać od państwa, żeby „czekało na katastrofę, zanim podejmie środki zapobiegawcze”³⁹.

Tak jak zostało zaprezentowane podczas nieniejszej prezentacji, w swojej walce przeciwko terroryzmowi państwa muszą balansować pomiędzy obowiązkiem obrony bezpieczeństwa narodowego i życia osób znajdujących się w ich jurysdykcji, a ich zobowiązaniem do poszanowania innych praw i wolności wynikających z Konwencji.

Badając czy środki antyterrorystyczne są zgodne z Konwencją czy ją naruszają, Trybunał rozpatruje uważnie wszystkie okoliczności sprawy. Ten rodzaj analizy na poziomie Europy ma pomóc umożliwić współistnienie walki z terroryzmem i ochrony praw człowieka.

Wszystkie sprawy przywołane w tej prezentacji są dostępne w bazie HUDOC⁴⁰. Dalsze informacje dostępne są na stronie Trybunału⁴¹ oraz w odpowiednich materiałach szkoleniowych programu HELP⁴², Programu Edukacji o Prawach Człowieka dla Prawników przygotowanego przez Radę Europy (Programme on Human Rights Education for Legal Professionals).

³⁹ *A. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], [3455/05](#), § 177, ETPC 2009 roku

⁴⁰ <http://hudoc.echr.coe.int>

⁴¹ www.echr.coe.int

⁴² www.coe.int/help